

УДК 343.8

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.59>

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕНІТЕНЦІАРНИХ СИСТЕМ АНГЛІЇ, ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ, ШОТЛАНДІЇ ТА УЕЛЬСУ

Шуліка В.І.,*аспірант кафедри теорії та історії держави і права
Волинського національного університету імені Лесі Українки
<https://orcid.org/0000-0003-3202-0463>*

Шуліка В.І. Порівняльно-правова характеристика пенітенціарних систем Англії, Північної Ірландії, Шотландії та Уельсу.

У статті здійснено загальний аналіз нормативно-правових актів, що регулюють діяльність пенітенціарії Великобританії, зазначено їх перелік та значення для ефективного функціонування пенітенціарії Великобританії. Автором статті виконано порівняльно-правовий аналіз основних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність пенітенціарних систем Англії, Північної Ірландії, Шотландії та Уельсу. Виокремлено та з'ясовано спеціальну нормативну базу, на основі якої здійснюється функціонування пенітенціарних систем Англії, Північної Ірландії, Шотландії та Уельсу. Визначено перелік органів та посадових осіб, які здійснюють управління, нагляд та контроль над діяльністю установ виконання покарань в Англії, Північній Ірландії, Шотландії та Уельсі.

Значну увагу було приділено опису та порівнянню повноважень Державного секретаря та Головного інспектора в'язниць Її Величності, інших посадових осіб та органів управління пенітенціарними системами Англії, Північної Ірландії, Шотландії та Уельсу, що дало змогу виокремити відмінності у здійснюваних ними повноваженнях на території кожної з описаних територій.

Автором була запропонована порівняльна таблиця за послідовністю «адміністративно-територіальна одиниця – органи, що здійснюють управління, нагляд та контроль над діяльністю установ виконання покарань – назва документу / номер статті». На основі комплексного порівняльного аналізу нормативно-правової бази, синтезовано перелік спільних та відмінних (особливих) рис управління пенітенціарними системами Англії, Північної Ірландії, Шотландії та Уельсу. Виокремлено цілий спектр особливих, подекуди унікальних аспектів функціонування пенітенціарних систем Англії, Північної Ірландії, Шотландії та Уельсу та здійснено їх порівняння із особливостями функціонування пенітенціарної системи України.

Запропонована стаття на основі здійсненого порівняльно-правового аналізу та виокремлення особливих рис пенітенціарних систем Англії, Північної Ірландії, Шотландії та Уельсу вказує шляхи потенціальної оптимізації управління пенітенціар-

ною системою України в контексті реформи пенітенціарної системи України, що триває з 2016 року і до сьогодні.

Ключові слова: пенітенціарія, нормативно-правова база пенітенціарії, пенітенціарна система Великобританії, пенітенціарна система Англії, пенітенціарна система Північної Ірландії, пенітенціарна система Шотландії, пенітенціарна система Уельсу.

Shulika V.I. Comparative legal characteristics of the penitentiary systems of England, Northern Ireland, Scotland and Wales.

The article provides a general analysis of the legal acts regulating the activities of the UK penitentiary, the list and importance for the effective functioning of the UK penitentiary is indicated. The author performed a comparative legal analysis of the main legal acts regulating the penitentiary systems of England, Northern Ireland, Scotland and Wales. The special regulatory framework on the basis of which the penitentiary systems of England, Northern Ireland, Scotland and Wales operate is identified and clarified. The list of bodies and officials managing, supervising and controlling the activities of penal institutions in England, Northern Ireland, Scotland and Wales has been also determined.

Considerable attention was paid to the description and comparison of the powers of the Secretary of State and the Her Majesty's Chief Inspector of Prisons, other officials and authorities of the penitentiary systems of England, Northern Ireland, Scotland and Wales, which made it possible to distinguish the differences in the powers exercised by them in the territory of each of the described territory. The proposed article, based on the performed comparative legal analysis and the identification of common and distinctive features of the penitentiary systems of England, Northern Ireland, Scotland and Wales, indicates the ways of potential optimization of the management of the penitentiary system of Ukraine in the context of the reform of the penitentiary system of Ukraine, which has been ongoing since 2016 and continues today.

The author proposed a comparative table in the sequence "administrative-territorial unit - bodies that manage, supervise and control the activities of

penal institutions - name of the document / number of the article". Based on a comprehensive comparative analysis of the legal framework, a list of common and distinctive (special) features of the management of penitentiary systems in England, Northern Ireland, Scotland and Wales was synthesized. A whole spectrum of special, sometimes unique aspects of the functioning of the penitentiary systems of England, Northern Ireland, Scotland and Wales was singled out and compared with the peculiarities of the functioning of the penitentiary system of Ukraine.

Key words: penitentiary, regulatory framework of penitentiary, penitentiary system of Great Britain, penitentiary system of England, penitentiary system of Northern Ireland, penitentiary system of Scotland, penitentiary system of Wales.

Постановка проблеми. Функціонування органів пенітенціарної системи Великобританії часто називають зразковим саме через високу ефективність виправних заходів, що застосовується до в'язнів, ступінь їх «перевихованості», а також низький, у порівнянні з Україною, рівень злочинності. Пенітенціарні системи Великобританії та України мають низку схожих рис, серед яких можна виокремити однаковий територіальний поділ виправних закладів (місцевого та загальнодержавного значення); чіткий розподіл функцій адміністрування та управління в'язницями; ієрархічність і підпорядкованість установ виконання покарань центральним органам виконавчої влади; підзвітність уповноваженим особам тощо. Однак, на сьогодні рівень злочинності в Україні та показники повторно вчинюваних злочинів залишаються високими. Це спонукає дослідників кримінально-виконавчого права до поглибленого дослідження вказаної проблематики. Саме тому, дослідження особливостей функціонування пенітенціарної системи Великобританії загалом та пенітенціарних систем її адміністративно-територіальних одиниць зокрема становить для нас науковий інтерес.

Варто додати, що в Україні з лютого 2016 року триває реформа пенітенціарної системи (далі – реформа), робота щодо забезпечення якої продовжується й сьогодні. Відтак наразі проекти Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та затвердженого плану заходів на 2022–2024 роки проходять етап погодження із заінтересованими сторонами та органами державної влади. Саме тому є нагальним виокремлення оптимальних «дороговказів», за допомогою яких пенітенціарна система Великобританії функціонує так ефективно.

Стан опрацювання цієї проблеми. Дослідженням певних аспектів функціонування пенітенціарії Великобританії у свій час займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені як Р. А. Андреященко,

С.І. Гладишев, А.С. Смикалін, Л.Б. Смірнов, С. Blair, А. Brodie, J. Croom, J. O'Davis, W. Hall, А. Hamish, С. Simon, К. Vicky та інші.

Однак і до сьогодні не було здійснено порівняльно-правового аналізу особливостей функціонування пенітенціарної системи Великобританії загалом та її адміністративно-територіальних одиниць зокрема, що підтверджує **актуальність** обраної тематики дослідження.

Метою статті є здійснення компаративістського аналізу нормативно-правових актів, що регулюють діяльність пенітенціарних систем Англії, Північної Ірландії, Шотландії та Уельсу та виокремлення особливостей їх функціонування.

Виклад основного матеріалу. Діяльність пенітенціарних установ Великобританії регламентується сукупністю прецедентів, норм кримінального, кримінально-процесуального та пенітенціарного права. Серед основних нормативно-правових актів слід виділити наступні: спеціальний закон «Про в'язниці» від 1952 р. та закон «Про кримінальне право» від 1967 р., закони «Про кримінальне право» від 1977 р., «Про поліцію і докази з кримінальних справ» від 1984 р., «Про кримінальну юстицію» від 1988 р., «Про кримінальну юстицію» від 1991 р., «Про кримінальну юстицію» 1993 р. Всі вищеперераховані нормативно-правові акти спрямовані на те, щоб у тюрмах Великобританії підтримувався суворий порядок та жорсткі заходи безпеки.

На правовому рівні система виконання покарань Великобританії відображена у законі «Про в'язниці» (далі – закон) 1952 року. Проте, як справедливо зазначає Р.А. Андреященко, положення даного закону хоча й описують систему органів пенітенціарної системи, які здійснюють керівні, законотворчі та контрольні функції, втім не можна сказати про те, що вони роблять це повною мірою, оскільки в законі немає норм, що регулюють конкретні правовідносини всередині системи і встановлюють правовий статус та чіткий розподіл функціональних обов'язків посадових осіб виправних установ. А.С. Смикалін основним недоліком цього закону вважає те, що в ньому дається лише загальний опис системи, а всі поточні питання делегуються міністру внутрішніх справ Великобританії, який, у свою чергу, видає Тюремні правила (Prison rules) [1, с. 45].

Тут зазначимо, що в ході нашого дослідження ми з'ясували, що контрольні повноваження щодо організації роботи виправних установ та інші поточні питання в пенітенціарній системі Англії належать не лише міністру внутрішніх справ, а й міністру державної служби. Цікаво, що міністром державної, або ще кажуть цивільної служби, за посадою завжди є Прем'єр міністр Великобританії. Істотно, що на цьому повноваження членів кабінету міністрів стосовно управління пенітенціарією Англії не завершуються.

Відтак, за загальним правилом, що стосується організаційно-управлінського механізму у пенітенціарній системі Англії, формально керує роботою пенітенціарної системи Міністр юстиції, він відповідальний за «загальний контроль» над тюремною системою і має право «діяти і видавати розпорядження», необхідні для цього. Однак безпосередні організаційно-управлінські функції виконує Служба в'язниць і пробації Її Величності (далі – СВПІВ) (Her Majesty's Prison and Probation Service) – це передбачене законодавством Великобританії виконавче агентство Міністерства юстиції [2], багаторівнева організаційна структура, якій дозволяється здійснювати оперативний контроль за всіма елементами пенітенціарної системи. Цікаво, що раніше ці функції були покладені на Міністерство внутрішніх справ і відомче керівництво над СВПІВ, яка раніше називалась Тюремною службою Її Величності, здійснював міністр внутрішніх справ. Про це так само у своїй праці зазначав і Р. Андреященко [3, с. 23].

У зв'язку із специфічним адміністративно-територіальним устроєм Великобританії, нормативно-правовим актам, що регулюють діяльність пенітенціарної системи, властиві похідні від нього особливості. Наприклад, закон «Про в'язниці» Північної Ірландії, 1953 (Prison Act (Northern Ireland, 1953)) [4] та закон «Про в'язниці» Шотландії, 1989 (Prisons (Scotland) Act 1989) [5]. Цікаво, що у статті 1 закону «Про в'язниці» Північної Ірландії, 1953 так само, як і Закон «Про в'язниці», 1952 [6] вказує, що саме міністерство ю-

стиції є органом, відповідальним за забезпечення та утримання в'язниць, а також за загальне регулювання, керівництво та нагляд за в'язницями та в'язнями: «The Department of Justice shall be the authority responsible for providing and maintaining prisons and for the general regulation, direction and superintendence of prisons and prisoners», тобто законодавець у цьому випадку є послідовним, на відміну від врегулювання цього ж питання у Тюремних правилах. Цікаво, що у п. 2 статті 1 Закону «Про в'язниці» Північної Ірландії 1953 законодавець вказує, що міністерство юстиції продовжуватиме здійснювати та виконувати, відповідно до положень цього закону, усі повноваження, юрисдикцію та обов'язки, які до цього належали (нині ліквідованому) Міністерству у справах в'язниць і в'язнів.

Ці та інші особливості пенітенціарних систем Англії, Північної Ірландії, Шотландії та Уельсу пропонуємо розглянути дещо детальніше, попередньо проаналізувавши наведену нижче таблицю (Таблиця 1).

Отже, для здійснення порівняльно-правової характеристики пенітенціарних систем Англії, Північної Ірландії, Шотландії та Уельсу пропонуємо проаналізувати загальні та спеціальні нормативно-правові акти, що регулюють діяльність вказаних систем. Вважаємо, що особливу увагу необхідно звернути на опис та характеристику органів та посадових осіб, що здійснюють управління, нагляд та контроль за діяльністю установ виконання покарань.

Таблиця 1

Адміністративно-територіальна одиниця	Органи та посадові особи, що здійснюють управління, нагляд та контроль над діяльністю установ виконання покарань	Назва документу / номер статті
Англія	<ul style="list-style-type: none"> Державний Секретар (The Secretary of State) (затверджується Парламентом) Головний інспектор в'язниць Її Величності (Her Majesty's Chief Inspector of Prisons) (підзвітний Державному Секретарю) *Міністр державної служби (Minister for the Civil Service) 	Prison Act, 1952 (Chapter «Central administration») (документ в поточній редакції від 28.07.2014)
Північна Ірландія	<ul style="list-style-type: none"> Державний Секретар (The Secretary of State) Департамент юстиції (The Department of Justice) 	Prison Act (Northern Ireland) 1953 (Art. 1 (1) в чинній редакції від 01.06.2018)
Шотландія	<ul style="list-style-type: none"> Державний Секретар (The Secretary of State) – загальне керівництво в'язницями. Головний інспектор в'язниць Її Величності в Шотландії (Her Majesty's Chief Inspector of Prisons for Scotland) **Координатори моніторингу в'язниць (prison monitoring co-ordinators). *** Парламент Шотландії Міністри Шотландії 	Prisons (Scotland) Act 1989 Art.1(чинна редакція від 01.01.1998)
Уельс	За правилами, передбаченими в законі «Про в'язниці» 1952 (Англія).	Відсутній спеціальний нормативний акт. Регулювання здійснюється з урахуванням норм і правил Частини 11 Кодексу практики здійснення функцій соціальних служб та розділу 11 Закону про соціальну службу та благоустрій, 2014.

* До особливих функцій Державного Секретаря в Англії, відповідно до Закону про в'язниці 1952 року належить функція *встановлення заробітної плати* посадовим особам і службовцям пенітенціарних установ, яку він повинен визначати з наданих Парламентом коштів за погодженням із Міністром державної служби (Minister for the Civil Service) (Art. 3 X1 Prison Act, 1952 в чинній редакції від 03.02.1995).

Державний Секретар в Англії здійснює загальне керівництво в'язницями, укладає контракти та виконує інші дії, необхідні для утримання в'язниць і ув'язнених, а також подає щорічний звіт про кожну в'язницю до парламенту (Art. 4, 5 X1 (1) Prison Act, 1952) [6].

У Північній Ірландії, натомість, Департамент юстиції є органом, відповідальним за забезпечення та утримання в'язниць, а також за загальне регулювання, керівництво та нагляд за в'язницями та ув'язненими. Однак, Державний Секретар, що виконує основні управлінські функції на території Англії також наділений низкою контрольних повноважень і на території Північної Ірландії. Це, зокрема: можливість встановлювати інші, крім тих, що зазначені в законі Про в'язниці тюремні правила; зберігання та використання захищеної інформації («Захищена інформація» означає інформацію, розголошення якої, на думку Державного секретаря, може суперечити інтересам національної безпеки).

Істотно, що Департамент юстиції (The Department of Justice) у Північній Ірландії (далі – Департамент) повинен виконувати свої функції згідно з будь-якими діями Державного секретаря, і, зокрема, в'язничні правила, встановлені Департаментом, діють відповідно до в'язничних правил, встановлених Державним секретарем. Це свідчить про те, що, хоча і в Законі «Про в'язниці» Північної Ірландії 1953 року немає прямої вказівки на розподіл юридичного підпорядкування між органами управління пенітенціарною системою, ми можемо констатувати наявність ієрархічного розподілу таких органів та посадових осіб. Крім того, після консультацій із Департаментом, Державний Секретар може підпорядковувати, в прямому сенсі цього слова, собі державних службовців, навіть із можливістю часткового наділення своїми повноваженнями. Тобто, фактично, робимо висновок про те, що на власний розсуд Департаменту та Державного Секретаря вирішується питання про особовий склад апарату кожного із них, застосовуючи принцип диспозиції та принцип необхідності (Chapter 18, art. F4 1 F (7), (8)) Prison Act (Northern Ireland) 1953) [4]. Крім того, закон «Про в'язниці» Північної Ірландії 1953 встановлює Департамент юстиції Північної Ірландії, як правонаступника Міністерства внутрішніх справ (Ministry of Home Affairs) щодо усіх функцій, які здійснював останній до прийняття вказаного закону.

Продовжимо описувати цікаві аспекти управління пенітенціарною системою у Шотландії. До незвичайних, на нашу думку, функцій Державного Секретаря в Шотландії належить те, що він призначає в кожну в'язницю капелана, який є служителем або ліцензіатом Церкви Шотландії (Art F2(2) Prison (Scotland) Act 1989) [5]. У законі «Про в'язниці» Шотландії 1989 року (Central administration, Section 7, art. 7) вказується, що Її Величність Королева Великобританії може назначити особу (державного службовця) на посаду Головного інспектора в'язниць Її Величності в Шотландії (далі – Головний інспектор в Шотландії). Тобто, якщо тлумачити вказану норму дослівно, то робимо висновок, що Головний інспектор в Шотландії є особою, функціонування якої в пенітенціарній системі є не обов'язковим, а тому, логічно, що за її відсутності, функції, які покладені на Головного інспектора в Шотландії, повинні виконуватись іншою уповноваженою особою або органом державної влади.

**До повноважень Головного інспектора в'язниць Її Величності в Шотландії відповідно до пункту «е» ст. 7 закону «Про в'язниці» Шотландії 1989 належить давати інструкції координаторам моніторингу пенітенціарних установ щодо виконання ними своїх функцій.

Головний інспектор в'язниць Її Величності в Шотландії є підзвітним міністрам Шотландії, зокрема він зобов'язаний розслідувати конкретні питання, пов'язані з в'язницями або ув'язненими, які були передані Головному інспектору в Шотландії міністрами Шотландії. При цьому вважаємо на доцільне зазначити, що закон не конкретизує, яких саме міністрів, з чого резюмуємо, що абсолютно всі міністри в Шотландії уповноважені звернутися до Головного інспектора в'язниць Її Величності в Шотландії із вищезгаданими зобов'язаннями.

***Головний інспектор в Шотландії повинен представити Парламенту Шотландії звіт про виконання своїх функцій відповідно до закону «Про в'язниці» Шотландії, 1989 та копію будь-якого звіту, складеного координатором моніторингу пенітенціарної установи відповідно до розділу 7B(6)(b) або (c) закону «Про в'язниці» Шотландії, 1989.

Нами було досліджено, що спеціального нормативно-правового акта, який здійснює регулювання функціонування пенітенціарної системи в Уельсі, як наприклад в Північній Ірландії чи Шотландії, не існує. А відтак, резюмуємо, що таке регулювання здійснюється за загальними правилами Закону «Про в'язниці» 1952 (Prison Act 1952) з урахуванням норм і правил Частини 11 Кодексу практики здійснення функцій соціальних служб (авт.) (далі – Кодекс) (Code of Practice on the exercise of social services functions) та розділу

11 Закону про соціальну службу та благоустрій (авт.) (далі – Закон про соціальну службу) (Social Services and Well-being (Wales) Act, 2014) (Уельс) [8]. Законопроект «Про соціальну службу та благоустрій» (Уельс) отримав королівський дозвіл 1 травня 2014 року, щоб стати актом Національної асамблеї Уельсу. Закон набрав чинності 06 квітня 2016 року.

Для нас цікаво, що перелічені вище Кодекс та Закон «Про соціальну службу» не є спеціальними нормативними актами, що регулюють адміністрування виправних закладів чи діяльність в'язниць, однак, часто дослідники пенітенціарної системи Уельсу посилаються саме на ці нормативні акти у своїх працях. Наприклад, розділ 145 Закону «Про соціальну службу та благоустрій» (авт.) (Уельс) 2014 року встановлює правила розміщення дорослих у в'язницях Уельсу у призначених для цього приміщеннях, передбачає можливість такого розміщення під заставу, а також частково врегульовує розміщення молодих людей в ізоляторах для неповнолітніх (молоді) [8].

Можна резюмувати, що, фактично, законодавець Сполученого Королівства у різних адміністративно-територіальних одиницях по-різному підходить до питання адміністрування в'язницями та в'язнями, де в одному випадку чітко вказує на контролюючий орган та підпорядковані йому служби, а в іншому випадку, говорить про самостійне визначення контролюючим державним службовцем своїх посадових обов'язків, що прямо таки вказує на особливості англо-американського підходу до правового регулювання пенітенціарної системи Великобританії. Встановленню чіткого розуміння, хто ж повинен здійснювати організаційно-управлінські функції не сприяє і множинність суб'єктів управління виправними закладами Великобританії.

Висновок. В результаті проведеної порівняльно-правової характеристики діяльності пенітенціарних систем Англії, Північної Ірландії, Шотландії та Уельсу можна зробити наступні висновки:

– по-перше, положення нормативно-правової бази, що регулює діяльність пенітенціарної системи Великобританії описують лише систему органів пенітенціарної системи, які здійснюють керівні, законотворчі та контрольні функції, втім не можна сказати про те, що вони регулюють діяльність пенітенціарних систем Північної Ірландії, Шотландії та Уельсу повною мірою, оскільки в законодавстві Англії немає норм, що регулюють конкретні правовідносини всередині вказаних систем. Саме тому, на нормативному рівні було прийнято низку спеціальних законів таких, як Закон «Про в'язниці» Північної Ірландії, 1953, Закон про в'язниці Шотландії 1989 та інші, суміжні закони, що частково регулюють діяльність пенітенціарних систем Великобританії. Напри-

клад, Кодексу практики здійснення функцій соціальних служб та Закон про соціальну службу та благоустрій (Уельс);

– по-друге, можна констатувати про високий рівень взаємозв'язку та диспозитивності інститутів управління пенітенціарних систем та посадових осіб в Англії, Північній Ірландії, Шотландії та Уельсі, що підтверджується нормами спеціальних законів. Наприклад, Департамент юстиції у Північній Ірландії повинен виконувати свої функції у відповідності до дій Державного секретаря, а в'язничні правила, встановлені Департаментом, діють відповідно до в'язничних правил, встановлених Державним секретарем;

– по-третє, в ході порівняльно-правової характеристики нормативних актів, що регулюють діяльність пенітенціарних систем Англії, Північної Ірландії, Шотландії та Уельсу ми з'ясували, що спеціального нормативно-правового акта, який здійснює регулювання функціонування пенітенціарної системи в Уельсі, як наприклад в Північній Ірландії чи Шотландії, не існує. А відтак, вважаємо, що з законами юридичної логіки та фактичним станом справ, таке регулювання здійснюється відповідно до загальних правил Закону «Про в'язниці» 1952 (Prison Act 1952) з урахуванням норм і правил Частини 11 Кодексу практики здійснення функцій соціальних служб та розділу 11 Закону «Про соціальну службу та благоустрій».

Насамкінець зазначимо, що основними «дороговказами» оптимізації управління пенітенціарною системою України в контексті реформи пенітенціарної системи України, що триває з 2016 року і до сьогодні є дотримання принципів диспозитивності та взаємоконтролю в розподілі повноважень посадових осіб, (Північна Ірландія, Шотландія), самостійності у внутрішньому управлінні в'язницями (Англія, Північна Ірландія) в комплексі із чіткою підпорядкованістю підзвітністю центральним органам виконавчої влади та парламенту (Шотландія, Уельс).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андреященко Р. А., Смыкалин А. С. Современные пенитенциарные системы России и Великобритании: сравнительный анализ / *Академический юридический журнал*. 2009. Выпуск 02 (36). С. 44–55.
2. Річний Звіт Служби тюрем і пробації за 2018-2019 роки, URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/818788/HMPPS_Annual_Report_and_Accounts_2018-19__web_.pdf (дата звернення – 2.08.22).
3. Андреященко Р.А. Пенитенциарная система Англии и Уэльса в XVI–XX вв.: историко-юридическое исследование: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Екатеринбург, 2006. 26 с.

4. Про в'язниці Північної Ірландії, 1953: Закон. URL: <https://www.legislation.gov.uk/apni/1953/18/section/> (дата звернення – 12.08.22).
5. Про в'язниці Шотландії, 1989: Закон. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1989/45/section/7> (дата звернення – 12.08.22).
6. Про в'язниці, 1952: Закон. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geoband1Eliz2/15-16/52/section/5A> (дата звернення – 12.08.22).
7. Social Services and Well-being (Wales) Act, 2014: офіційний сайт парламенту Ірландії URL: <https://business.senedd.wales/mgIssueHistoryHome.aspx?IIId=5664>. (дата звернення – 14.08.22).
8. Офіційний сайт уряду Уельсу URL: <https://gov.wales/sites/default/files/consultations/2018-01/141027pt11annexden.pdf> (дата звернення – 19.08.22).